

La Seu Vella retroba l'esplendor

Una gran exposició
retorna a Lleida
obres d'art 'emigrades'
d'ençà de l'ocupació
de l'antiga Catedral
per part de Felip V
i commemora
el 800 aniversari
de la seva construcció.

El 22 de juliol de l'any 1203 es va col·locar la primera pedra del monument que ara coneixem com la Seu Vella de Lleida. És, sens dubte, l'edifici més important i emblemàtic de la capital del Segrià, encara que això no ha impedit que durant 250 anys fos una delirant caserna militar. La Seu Vella, però, té una mala salut de ferro. La celebració del 800 aniversari li arriba en ple procés de restauració. Hi ha molta feina a fer, però també ganes. La ciutat ha fet seva l'efemèride i qui més qui menys posa el seu granet de sorra. Els actes se succeeixen, però el plat fort no s'ha servit fins el 19 de juny, amb la inauguració de la gran exposició "La Seu Vella. L'esplendor retrobada", una mostra excepcional organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat amb el suport de la Fundació La Caixa. El lector que desconegui l'atzarosa història del monument potser deu pensar que abusem dels adjectius.

Contextualitzem, doncs, aquesta mostra. I per a fer-ho, cal que retrocedim fins al dia 11 de novembre de l'any 1707, quan Felip V va ocupar la Catedral. Enlairada sobre un turó des del qual es domina tota la ciutat, la temptació de reconvertir-la en quarter va ser massa gran. Sense molts escrúpols artístics ni religiosos, va fer-ne fora els canonges. El bisbe Solís va reclamar que almenys poguessin utilitzar la magnífica torre gòtica per anunciar misses, tocar les hores i donar l'alerta

en cas de foc. El rei Borbó, que mai no es va caracteritzar per tenir massa miraments amb els catalans, va estar d'acord a cedir el campanar al capítol de la Catedral. Era tot seu si li'l compraven. A l'arxiu Diocesà encara es conserva el rebut d'aquesta transacció econòmica. La Seu Vella es convertia en caserna militar. Es van tapiar els finestrals del claustre, es va emmurallar tor l'entorn del monument, s'hi van aixecar pisos per aprofitar més l'alçada del sostre, es van enguixar els murs sense parar esment als frescos pintats... Abans, però, calia desmantellar la Catedral. I es va fer. A corre-cuita, els tresors acumulats d'ençà que es va consagrar el temple el 1278 van ser repartits per les diferents parròquies de la diòcesi... en el millor dels casos. Calia trobar espais que anessin bé amb les proporcions dels tapissos, retaules, obres d'orfebreria, pintures, escultures... no cal dir que també es va desmembrar bona part d'aquest ric patrimoni romànic i gòtic. (Obrim un partèntesi perquè, per acabar-ho d'adobar, algunes d'aquestes obres d'art van fer cap a esglésies de la banda aragonesa del bisbat i, ironies del destí, ara formen part del patrimoni en litigi perquè Barbastre les considera pròpies.) La monumentalitat de la Seu Vella dona idea de la importància que tenia a l'edat mitjana. Per no parlar del campanar, que va ser el més alt de la Catalunya gòtica i va ser copiat per infinitat de ciutats de la Corona d'Aragó,

Per primera vegada des de la funesta irrupció del monarca Felip V s'apleguen un centenar de peces originàries de la Catedral que ara com ara es troben disperses pel món.

com és el cas de València. Al visitant del segle XXI això li costa d'entendre. Isolada a dalt del turó, les seves pedres centenàries llueixen una insòlita nuesa. Josep Pla va escriure: "... En aquell temps l'espectacle de la Seu Vella era impressionant. L'enorme ruïna semblava posada en el lloc precís per a infondre tristesa." Commoedora descripció. Eren els temps en què la magnífica catedral que corona el perfil de Lleida acabava de desempallegar-se dels militars, l'any 1949. S'iniciava una lenta i exasperant recuperació que ara sembla esperar-se amb la commemoració del 800 aniversari. Generalitat (titular del monument a excepció del campanar, que pertany al Bisbat, com ja s'ha dit) i Paeria (propietària de les muralles que envolten el Castell, com es coneix popularment el monument, i responsable del turó que l'acull) han decidit unir esforços i treballen a destall per tal que tot estigui a punt. La restauració durarà anys, però almenys s'ha netejat la cara de l'antiga Catedral per rebre l'allau de visitants que hi portarà l'exposició "La Seu Vella. L'esplendor retrobada". Per primera vegada d'ençà de la irrupció en escena de Felip V es reuneixen un centenar de peces originàries del monument que estan disperses pel món.

Amb un pressupost que supera els 500.000 euros, la mostra "serà un dels referents més importants dels darrers anys", segons va avançar el director general de Patrimoni Cultural, Marc Mayer, en la presentació dels actes del 800 aniversari. Una de les peces estrella de l'exposició és un fragment de l'altar major de la Seu Vella que es conserva a San Francisco. Es tracta de la *Reprovaçió d'Adam i Eva*. Un altre fragment del magnífic retaule d'alabastre que va esculpir Bartomeu de Rubió el segle XIV i que es pot veure a Lleida fins el 26 d'octubre és la figura del Rei Mag que es conserva al museu Goya de Castres, a França. Especial protagonisme té també el tapis flamenc *El Fill Pròdig*, que des de fa un any es restaura a Brussel·les perquè s'havia partit per la meitat. També

El 2007 farà 300 anys de l'ocupació militar de la Seu per Felip V

s'han demanat peces que han anat a raure a Madrid i a Barcelona i, evidentment, no hi falta la important col·lecció del Museu Diocesà de Lleida. Tot un luxe. El professor de la Universitat de Lleida Joan Busqueta és el comissari d'una mostra que coordina Montserrat Macià, directora del Museu Diocesà. També s'ha tingut en compte la importància de l'embolcall. Mamen Domingo i Ernest Ferré són els responsables del disseny. Recrear l'esplendor d'una catedral en què no hi ha absolutament res no és una tasca fàcil, de manera que s'ha optat per una estètica transgressora, deliberadament moderna. El retaule major s'evoca amb una instal·lació abstracta que acollirà els fragments que se'n conserven. S'ha hagut de tancar el temple al públic dues setmanes i suspendre les bodes que tradicionalment s'hi celebren (tot i ser una important font d'ingressos del monument). Però tothom està d'acord que paga la pena aquest esforç. El 8 de novembre, un concert del gambista i especialista en música antiga Jordi Savall posarà oficialment el punt final a la commemoració del 800 aniversari. Joan Ramon González, president de l'Associació d'Amics de la Seu Vella, que aplega més de mig miler de lleidatans, pensa que ha estat una llàstima que no s'hagi allargat l'efemèride fins l'11 de novembre del 2007, quan es compliran 300 anys de l'ocupació militar del monument. Òbviament, l'exposició no podia passar tant de temps oberta, però de ben segur que sota l'aixopluc del 800 aniversari s'haurien trobat més mecenes per donar una empenya a la restauració. Fa deu anys que es va aprovar el pla director de la Seu Vella i tot just fa cinc anys que va començar a aplicar-se. Això sí, no al gust de tothom. Les polèmiques se succeïxen. "El debat ciutadà és bo, perquè vol dir que els lleidatans senten el monument com una cosa seva", adverteix González. El coordinador territorial de Cultura, Francesc Vidal, lamenta les crítiques malgrat que "totes les intervencions es fan amb el màxim de rigor i tenint en compte l'opinió dels òrgans de consulta". No és fàcil acontentar la ciutadania. Des dels anys setanta,

XAVIER GÓMEZ

La Seu Vella de Lleida, en una espectacular imatge nocturna, domina la capital del Segrià. La ciutat sencera ha fet costat a les administracions per tal de commemorar els 800 anys de vida d'aquest monument.

quan, coincidint amb el naixement de l'Associació d'Amics de la Seu Vella, es fan algunes aportacions privades (mínimes, però urgents), no s'havia tocat ni una pedra i ara s'acumula la feina. S'ha començat per la porta dels Fillols, una portalada gòtica ricament esculpida que s'ha convertit en l'accés principal (tot i que a l'espera que acabin les obres) del temple. Alguns historiadors de l'art s'han mostrat crítics amb aquesta operació que consideren de maquillatge. És a dir, s'ha començat per l'aspecte més vistós, oblidant que la teulada del claustre, per exemple, està molt malament i s'hi filtra aigua quan plou. L'altre motiu de debat ha estat l'impacte visual de la part restaurada. L'escalinata de la porta dels Fillols s'ha fet amb una pedra molt diferent a l'original i ha estat durament

criticada. A banda d'arguments estètics, hi va haver quiexes per les nombroses caigudes que va ocasionar la gran (i desigual) alçada dels graons, fins al punt que a l'any d'inaugurar-la es va desfer i tornar a fer. "Hem de pensar més en el monument que a deixar la petjada de l'arquitecte", diu mossèn Jesús Tarragona. O de l'artista, que no tan sols de pedres viu la Seu Vella, sinó també de vitralls. Contemporanis, això sí. La capella de Jesús, primera a restaurar-se, llueix des de fa uns mesos unes espectaculars vidrieres obra de l'artista lleidatà Àngel Jové. La llum es filtra a través dels mateixos colors que empraven els mestres medievals, però Jové ha apostat per un treball deliberadament actual. S'ha instal·lat un únic vitrall, una mena de prova finançada per l'entitat privada Res

Non Verba. La comissió de patrimoni li ha donat el vistiplau. Pel que fa al públic, hi ha tantes opinions com vidres de colors instal·lats pel polifacètic artista lleidatà.

Però ara s'ha signat una treva. La societat fa costat a les administracions perquè el 800 aniversari sigui un èxit. Els últims a sumar-se a la festa han estat els enginyers tècnics industrials. Aquest col·legi professional, presidit per Estanislau Trepas, instal·la a l'antiga Catedral un equip de sondes de medicació ambiental per garantir que les peces que conformen l'exposició "L'esplendor retrobada" retornin a casa en les millors condicions possibles. La Seu Vella és a punt per ser la Seu Bella. Per a no perdre-s'ho.

Anna Sàez